

Karina Kurková

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

**MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA W POLSKIEJ
I CZESKIEJ CZĘŚCI EUROREGIONU NYSA
– WYBRANE UWARUNKOWANIA
PRAWNO-EKONOMICZNE**

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie, przygotowane w związku z międzynarodową konferencją, nawiązuje do wymiany doświadczeń i informacji między współpracującymi jednostkami dydaktyczno-naukowymi: Katedrą Finansów i Rachunkowości Wydziału Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu oraz Katedrą Finansów i Rachunkowości Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Technicznego w Libercu w Republice Czeskiej. Coroczne konferencje organizowane od wielu lat mają na celu m.in. porównanie uwarunkowań związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw na pograniczu polsko-czeskim oraz wymianę doświadczeń praktycznych. Wejście Polski i Czech do Unii Europejskiej wzmogło zainteresowanie przedsiębiorców prowadzeniem działalności gospodarczej w innych krajach. Zainteresowanie tym małych i średnich przedsiębiorstw dotyczy zwłaszcza krajów sąsiednich. Odnotowuje się rosnące zainteresowanie przedsiębiorców nie tylko poszukiwaniem partnerów handlowych, tworzeniem kooperacji, lecz również tworzeniem filii i oddziałów własnych przedsiębiorstw w innym państwie oraz zakładaniem działalności gospodarczej.

2. Klasyfikacja prawna małych i średnich przedsiębiorstw

W celu wyodrębnienia małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) stosuje się różne kryteria jakościowe lub ilościowe. Wśród kryteriów ilościowych najczęściej spotyka się wielkość zatrudnienia, wielkość obrotów i sumę aktywów.

W grupie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce znajdują się przedsiębiorcy, których charakteryzują następujące kryteria:

- 1) zatrudnienie poniżej 250 pracowników,
- 2) obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający 50 000 000 euro lub aktywa bilansu w wartości nie przekraczającej 43 000 000 euro na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych,
- 3) niezależność.

Niezależność, jako kryterium jakościowe, jest spełniona, gdy żaden inny przedsiębiorca, Skarb Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego nie mają przynajmniej 25% udziału w kapitale podstawowym takiego przedsiębiorstwa, przynajmniej 25% praw głosu i co najmniej 25% udziału w zysku. Powyższe kryteria wynikają z ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. W zakresie powyższych przepisów weszła ona w życie 1 stycznia 2005 r.

Rozróżnienie kryteriów ilościowych¹ dotyczących mikroprzedsiębiorcy, małego i średniego przedsiębiorcy w Polsce przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Kryteria ilościowe dotyczące małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

Wyszczególnienie	Mikroprzedsiębiorca	Mały przedsiębiorca	Średni przedsiębiorca
Liczba zatrudnionych średnio rocznie	mniej niż 10	mniej niż 50	mniej niż 250
Suma aktywów lub obrót netto (w euro)	do 2 000 000 do 2 000 000	do 10 000 000 do 10 000 000	do 43 000 000 do 50 000 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie art. 104-106 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

W grupie małych i średnich przedsiębiorstw w Czechach znajdują się przedsiębiorcy, których charakteryzują następujące kryteria:

- 1) zatrudnienie poniżej 250 pracowników,
- 2) aktywa bilansu (wartość majątku) w wartości nie przekraczającej 980 000 000 Kč (ok. 32 000 000 euro²) lub obroty netto (przychody ze sprzedaży

¹ Niniejsze kryteria winny być spełnione co najmniej w jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych.

² W opracowaniu zastosowano kurs 1 euro = 30 Kč, przeliczone wartości zaokrąglono.

własnych produktów i usług bez podatku VAT) w poprzednim roku obrotowym nie przekraczające 1 450 000 000 Kč (ok. 48 000 000 euro),

3) niezależność.

Rozróżnienie kryteriów ilościowych dotyczących drobnego, małego i średnio przedsiębiorcy w Czechach przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Kryteria ilościowe dotyczące małych i średnich przedsiębiorstw w Czechach

Wyszczególnienie	Drobny przedsiębiorca	Mały przedsiębiorca	Średni przedsiębiorca
Liczba zatrudnionych	1-9	10-49	50-249
Suma aktywów lub obrót netto (w Kč)	do 180 000 000	do 180 000 000	do 980 000 000
	do 250 000 000	do 250 000 000	do 1 450 000 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie § 1 i 2 ustawy z dnia 11 stycznia 2002 r. o wspieraniu małej i średniej przedsiębiorczości (DzU 2002 nr 47).

Niezależność, jako kryterium jakościowe, jest spełniona, gdy żaden inny podmiot ani grupa podmiotów (nie zaliczanych do MŚP) wspólnie nie ma co najmniej 25% udziału w kapitale podstawowym takiego przedsiębiorstwa lub 25% praw głosu.

Powyższe kryteria wynikają z ustawy o wspieraniu małej i średniej przedsiębiorczości (DzU 2002 nr 47), która to ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r., a definiuje małe i średnie przedsiębiorstwa zgodnie z definicją UE dotyczącą tego sektora.

3. Formy organizacyjno-prawne

Działalność gospodarcza, jako działalność zarobkowa, prowadzona może być przez osoby fizyczne lub osoby prawne. W Polsce osoby fizyczne (również w formie spółek cywilnych) podlegają rejestracji w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez właściwe gminy. W Czechach przedsiębiorcy podlegają ewidencji prowadzonej przez tzw. *živnostenský úřad*, wydający również zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej.

Działalność gospodarczą można prowadzić również w formie spółek prawa handlowego (osobowych: jawnej, partnerskiej, komandytowej, komandytowo-akcyjnej oraz kapitałowych: z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjnej), w Polsce podlegających wpisowi do Krajowego rejestru sądowego. Spółki czeskie (jawna spółka handlowa, komandytowa, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, akcyjna) podlegają wpisowi do rejestru handlowego prowadzonego przez sądy gospodarcze. Również spółki muszą uzyskać odrębne zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej, tzw. *živnostenský list*.

4. Formy opodatkowania oraz formy ewidencji księgowej

Formą opodatkowania dostępną dla wszystkich polskich przedsiębiorców będących osobami fizycznymi są zasady ogólne. Podatek płaci się w tym wypadku od dochodu, który stanowią uzyskane przez podatnika przychody po odjęciu kosztów uzyskania przychodów.

Podatek dochodowy w tym przypadku opłaca się według przedstawionej w tab. 3 skali progresywnej lub liniowo według stawki 19%.

Tabela 3. Progresywna skala podatkowa dla osób fizycznych obowiązująca w 2005 r. w Polsce

Podstawa obliczenia podatku (w zł polskich)		Wysokość podatku (w PLN)
ponad	do	
	37 024	19% podstawy obliczenia minus kwota 530,08
37 024	74 048	6504,48 + 30% nadwyżki ponad 37 024,00
74 048	600 000	17 611,68 + 40% nadwyżki ponad 74 048,00
600 000		227 992,48 + 50% nadwyżki ponad 600 000,00

Źródło: Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (DzU 2000 nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

Z uwagi na uwzględnioną w pierwszym progu podatkowym kwotę wolną od podatku (530,08 PLN) obowiązek płacenia zaliczki na podatek dochodowy w 2005 r. powstaje po uzyskaniu dochodu w kwocie przekraczającej 2789,68 PLN. Dopóki wykazywany dochód jest niższy, przedsiębiorca nie ma obowiązku składania comiesięcznych deklaracji podatkowych i płacenia zaliczek. Kwotę naliczonych zaliczek pomniejsza się o zapłaconą składkę na ubezpieczenie zdrowotne, jednak tylko w wysokości 7,75% podstawy wymiaru.

Prawo wyboru opodatkowania jednolitą liniową stawką podatku mają podatnicy wykonujący działalność gospodarczą, z wyjątkiem tych, którzy przed rozpoczęciem działalności w danym lub poprzednim roku podatkowym wykonywali w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności odpowiadające rodzajom usług, które obecnie mają być świadczone na rzecz byłych pracodawców w ramach prowadzonej działalności. Obok zasad ogólnych występuje możliwość uproszczonego opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych: w formie karty podatkowej i podatku zryczałtowanego od przychodów ewidencjonowanych. By skorzystać z tych form opodatkowania, podatnik winien spełniać określone warunki (takie jak określona wielkość obrotu, prowadzenie określonego rodzaju działalności gospodarczej itp.).

Spółki opłacające podatek dochodowy od osób prawnych stosują w 2005 r. stawkę 19%³.

Czescy przedsiębiorcy opłacający podatek dochodowy od osób fizycznych stosują również stawki podatkowe według skali progresywnej (tab. 4).

Tabela 4. Skala podatkowa obowiązująca osoby fizyczne w 2005 r. w Republice Czeskiej

Podstawa obliczenia podatku w koronach czeskich		Wysokość podatku (w KCz)
ponad	do	
	109 200	15%
109 200	218 400	16 380 + 20% nadwyżki ponad 109 200
218 400	331 200	38 220 + 25% nadwyżki ponad 218 400
331 200		66 420 + 32% nadwyżki ponad 331 200

Źródło: § 16 ustawy o podatkach dochodowych z 1992 r. z późn. zm.

Ciekawostką czeskiego podatku od dochodów przedsiębiorców jest wprowadzony w 2004 r., a mający zastosowanie po raz pierwszy w rozliczeniu rocznym składanym w 2005 r., minimalny podatek. Fikcyjny dochód, czyli minimalna podstawa opodatkowania, służący do wyliczenia minimalnego podatku wynosi w całym 2004 r. 101 000 KCz (ok. 13 000 PLN⁴), co oznacza minimalny podatek w wysokości 9444 KCz (ok. 1200 PLN). W 2005 r. kwoty te będą wynosiły odpowiednio 107 300 KCz (ok. 14 000 PLN) i 10 389 KCz (ok. 1300 PLN).

W odniesieniu do podatku dochodowego od osób prawnych w 2004 r. stawka liniowa wynosiła 28%. W 2005 r. obniżono ją do 26%, a w 2006 r. planowana jest jej redukcja do 24%.

W stosunku do polskich rozwiązań odmienne jest również opłacanie zaliczek na podatek dochodowy. Są one opłacane w wysokości 40% ostatniego znanego zobowiązania podatkowego⁵, jeżeli mieści się ono w granicach 30 000 do 150 000 KCz. Zaliczkę w takiej wysokości opłaca się do 15. dnia szóstego miesiąca oraz do 15. dnia dwunastego miesiąca roku podatkowego. Wysokość zaliczek może wynosić też ¼ ostatniego znanego zobowiązania podatkowego, gdy przekroczyło ono wysokość 150 000 KCz, a są one płatne w czterech ratach, tj. przed upływem 15. dnia trzeciego, szóstego, dziewiątego i dwunastego miesiąca roku podatkowego. Zaliczek na podatek dochodowy nie opłacają podatnicy, których ostatnie zobowiązanie podatkowe było niższe od kwoty 30 000 KCz.

³ Warto przypomnieć, iż w 2004 r. dokonano radykalnego obniżenia stawki podatkowej dla osób prawnych z 28 do 19%.

⁴ W opracowaniu zastosowano kurs 1 KCz = 0,13 PLN, wyliczone wartości zaokrąglono.

⁵ Ostatnie zobowiązanie podatkowe z poprzedniego okresu podatkowego, za który złożono roczne zeznanie podatkowe.

Polscy przedsiębiorcy opodatkowani na zasadach ogólnych prowadzą ewidencję księgową w formie podatkowej księgi przychodów i rozchodów lub ksiąg rachunkowych. Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych dotyczy jednostek, których przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy (w walucie polskiej) wyniosły co najmniej równoważność 800 000 euro.

Czescy przedsiębiorcy mają możliwość prowadzenia uproszczonej formy ewidencji, zwanej ewidencją podatkową (*daňová evidence*), lub obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych po przekroczeniu obrotów w wysokości 15 000 000 Kč⁶ (ok. 500 000 euro).

Dla małych i średnich przedsiębiorstw ogromne znaczenie mają również uregulowania dotyczące podatku od towarów i usług. Dla małych firm istotna jest możliwość zwolnienia z tego podatku. Dla polskich podatników granicę wartości opodatkowanej sprzedaży stanowi kwota 10 000 euro, co w 2005 r. oznaczało kwotę 43 800 PLN (w 2004 r. – 45 700 PLN). W Czechach limit obrotów wynosi od 1 maja 2004 r. 1 000 000 Kč (ok. 33 000 euro).

5. Niektóre obciążenia przedsiębiorców

Istotne znaczenie w działalności MŚP mają także obowiązkowe płatności obciążające comiesięczny budżet firmy.

Do tych obciążeń należą przede wszystkim obowiązki w zakresie opłacania ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego oraz koszty pracodawców związane z zatrudnianiem i wynagradzaniem pracowników.

W Polsce składka na ubezpieczenie zdrowotne, którą ma obowiązek opłacać każdy przedsiębiorca będący osobą fizyczną, wynosi w 2005 r. 8,50% zadeklarowanego dochodu, jednak nie niższego aniżeli minimalna podstawa wymiaru, którą stanowi 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Minimalna wartość składki przykładowo w grudniu 2004 r. wynosiła 150,33 PLN. Kwota należna za styczeń 2005 r. to 154,88 PLN.

W ramach zabezpieczenia społecznego występują: składka na ubezpieczenie emerytalne – 19,52% podstawy wymiaru, składka na ubezpieczenie rentowe – 13%, dobrowolna składka na ubezpieczenie chorobowe – 2,45%. Według stanu na grudzień 2004 r. składki te wynosiły odpowiednio w minimalnej wysokości 265,85 PLN, 177,05 PLN oraz 33,37 PLN. Składka na ubezpieczenie wypadkowe wynosi w przypadku zgłoszenia do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 osób – 1,93% podstawy wymiaru, w przypadku zaś zgłoszenia większej liczby

---

⁶ 1 stycznia 2005 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o rachunkowości zwiększająca dotychczasowy limit 6 000 000 Kč do 15 000 000 Kč.

osób wysokość stopy procentowej składki ustala się odpowiednio do stopy procentowej określonej w odniesieniu do grupy działalności, do której pracodawca należy według Polskiej klasyfikacji działalności (od 0,97 do 3,86%).

Kolejnym wydatkiem jest składka na Fundusz Pracy w wysokości 2,45% podstawy wymiaru na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (33,37 PLN na grudzień 2004 r.).

Gdy zatrudnia się pracownika, pojawiają się związane z tym koszty. W koszty pracy polskiego przedsiębiorcy wchodzi połowa składki na ubezpieczenie emerytalne (tj. 9,76% podstawy wymiaru⁷) i rentowe (tj. 6,5% podstawy wymiaru) oraz cała składka na ubezpieczenie wypadkowe, której wysokość jest zależna od liczby zatrudnianych pracowników oraz od rodzaju prowadzonej działalności.

Pracodawca odprowadza również za pracowników składkę na Fundusz Pracy w wysokości 2,45% podstawy wymiaru oraz składkę na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wysokości 0,15% podstawy wymiaru.

Obowiązkiem przedsiębiorców zatrudniających przeliczeniowo więcej niż dwudziestu pracowników jest dokonanie odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Wartość odpisu w 2004 r. na jednego pełnoetatowego pracownika wynosiła 695,68 PLN.

Pracodawcy zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy są obciążeni dodatkowo wpłatami na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wpłaty te wynoszą kwotę stanowiącą iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Czeski przedsiębiorca podlega również ubezpieczeniu zdrowotnemu, a składka z tego tytułu wynosi 13,5%. Minimalna podstawa wymiaru zaliczek na ubezpieczenie zdrowotne w 2004 r. wynosiła 7928,50 Kč, czyli zaliczka miesięczna wynosiła 1.071 Kč (ok. 140 PLN). W 2005 r. minimalna miesięczna zaliczka z tytułu składki na ubezpieczenie zdrowotne będzie wynosiła 1143 Kč (ok. 150 PLN).

Na cele ubezpieczeń społecznych osoby fizyczne prowadzące działalność w Czechach odprowadzały w 2004 r. co najmniej 997 Kč (ok. 130 PLN) z tytułu składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (28% podstawy wymiaru) i państwowej polityki zatrudnienia (1,6% podstawy wymiaru). Składka na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe wynosiła 149 Kč (ok. 20 PLN) – 4,4% podstawy wymiaru. Minimalne miesięczne zaliczki z tytułu powyżej wymienionych składek w 2005 r. będą wynosiły odpowiednio 1192 Kč (ok. 155 PLN) i 178 Kč (ok. 23 PLN).

---

⁷ Podstawę wymiaru stanowi zasadniczo wynagrodzenie brutto pracownika.

Czeski pracodawca opłaca również składki na ubezpieczenia społeczne za pracowników. Składki te wynoszą 26% podstawy wymiaru⁸, w tym 3,3% na ubezpieczenie chorobowe, 19,5% na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz 3,2% na państwową politykę zatrudnienia. Do tych wydatków dochodzi jeszcze składka w wysokości 9% na ubezpieczenie zdrowotne pracownika.

Poza powyższymi kosztami pracy występuje jeszcze składka na ubezpieczenie odpowiedzialności pracodawcy za szkody powstałe podczas wypadku w pracy lub wskutek choroby zawodowej. Do wyliczenia składki są stosowane współczynniki w zależności od przeważającej działalności pracodawcy (od 2,8 do 50,4%).

6. Zakończenie

Reasumując, powyższy przegląd wybranych uwarunkowań prawno-ekonomicznych, można skonstatować, że przepisy krajowe w pewnym zakresie różnicują działalność małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce i w Czechach.

Podstawowa różnica dotyczy limitów zaliczania przedsiębiorców do grupy polskich mikroprzedsiębiorstw czy też czeskich drobnych przedsiębiorstw. Limit wartości aktywów bilansu (majątku) lub obrotów (przychodów) netto w Polsce jest ustalony na poziomie równowartości 2 000 000 euro. W Czechach limity te są kilkakrotnie wyższe. Dla wartości aktywów granica wynosi około 6 000 000 euro, dla wartości obrotów – około 8 300 000. Limit ten w Czechach obowiązuje również małe przedsiębiorstwa. Polskie zaś małe przedsiębiorstwa mają już limit pięciokrotnie wyższy w porównaniu z mikroprzedsiębiorstwami – 10 000 000 euro. Klasyfikacja ta może mieć znaczenie w przypadku wnioskowania o dofinansowanie z różnego rodzaju programów wspomagających MŚP, spośród których część jest przeznaczona tylko dla grupy małych przedsiębiorstw.

Nominalne stawki podatkowe dla osób fizycznych oczywiście też się różnią. W Polsce występuje progresja od 19 do 50%, w Czechach stawki są niższe – od 15 do 32%. Według wyliczeń autora przeprowadzanych w innych opracowaniach [2, s. 65-73] również opodatkowanie efektywne jest niższe ze względu na stosunkowo rozbudowany zakres ulg, zwłaszcza prorodzinnych. Jednak w odróżnieniu od polskich przedsiębiorców czescy przedsiębiorcy mają obowiązek opłacania z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej minimalnego podatku dochodowego, co z pewnością utrudni podatnikom ucieczkę od podatku lub ich do niej zniechęci. Czasami spotykane, mające charakter unikania opodatkowania, wykazywanie nierzeczywistej straty, staje się przy takim obowiązku nieskuteczne i bezcelowe. Zdaniem autora, takie rozwiązanie ma uzasadnienie. Po pierwsze –

⁸ Podstawa wymiaru jest pochodną wynagrodzenia brutto.

z punktu widzenia zapewnienia pewnych dochodów budżetowych, po drugie – z punktu widzenia walki ze zjawiskiem ucieczki od podatku. Jednak, co pozostaje również nie bez znaczenia, z pewnością może się przyczynić do likwidacji działalności gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzące działalność na niewielką skalę, rzeczywiście mogące ponosić w pewnych okresach stratę. Zapłata minimalnego podatku, pomimo, że jest to kwota w skali roku niezbyt wysoka (ok. 1300 PLN), może się okazać z ich punktu widzenia obowiązkiem niesprawiedliwym. Ze względu na to, że obecnie, przedsiębiorcy dopiero przygotowują się do zapłaty po raz pierwszy minimalnego podatku, trudno ocenić skutki wprowadzonej nowelizacji ustawy podatkowej.

W zakresie podatku dochodowego od osób prawnych, opłacanego przez spółki będące osobami prawnymi, nominalne opodatkowanie w Polsce jest niższe o 7 punktów procentowych (Polska 19%, Czechy 26%). Jednak badania pokazują, że efektywne opodatkowanie już tak bardzo się nie różni – w Polsce 17,46%, w Czechach 17,05% po obniżeniu nominalnej stawki w 2006 r. do 24% [3, s. 45].

Istotna różnica, zdaniem autora, na niekorzyść polskich przedsiębiorców występuje w zakresie wartości sprzedaży opodatkowanej uprawniającej do zwolnienia z opłacania podatku od towarów i usług. W Polsce górna granica do zwolnienia wynosi 10 000 euro, co w 2004 r. stanowiło kwotę 45 700 PLN, a w 2005 r. już tylko 43 800 PLN. W Czechach ta kwota jest ponadtrzykrotnie wyższa – wynosi 1 000 000 Kč, co stanowi równowartość około 33 000 euro. Autor jest zdania, że są rodzaje działalności gospodarczej, kiedy opłacanie podatku od towarów i usług może utrudnić przedsiębiorcy jej prowadzenie. Dotyczy to zwłaszcza działalności usługowej świadczonej własną pracą przedsiębiorcy, kiedy bycie podatnikiem podatku VAT nie daje wiele możliwości do odliczeń podatku należnego, a poza tym, kiedy usługobiorcami są przede wszystkim osoby fizyczne lub jednostki nie będące podatnikami podatku od towarów i usług, świadczone usługi stają się po prostu droższe. Dla drobnego przedsiębiorcy konieczność opłacania podatku VAT po przekroczeniu tak niskiego limitu może oznaczać zmniejszenie zysków lub utratę klientów, nie będą oni bowiem chcieli nabywać droższych usług.

Czescy przedsiębiorcy są w korzystniejszej sytuacji, jeżeli chodzi o zwolnienia z podatku od towarów i usług, jednak szybciej muszą prowadzić ewidencję księgową na podstawie ustawy o rachunkowości. Granica zapisana w czeskiej ustawie o rachunkowości jest prawie dwukrotnie niższa aniżeli w Polsce. W Polsce limit przychodów ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych wynosi 800 000 euro, w Czechach – w przeliczeniu ok. 500 000 euro.

Warto również zwrócić uwagę na tę cechę czeskich przepisów, która jest, zdaniem autora, warta uwagi. W czeskim prawie, powoływanym w niniejszym opracowaniu, ważne dla przedsiębiorców limity wartości obrotów, majątku itd., decydujące o klasyfikacji przedsiębiorstwa, zwolnieniu z podatku VAT czy obowiązku

prowadzenia ksiąg rachunkowych są wyrażone w walucie czeskiej. Polski ustawodawca stosuje w tym zakresie wartości wyrażone w euro. Wprawdzie oba kraje aspirują do strefy euro i z pewnością w ciągu kilku lat dojdzie w nich do wprowadzenia tej waluty, jednak sposób wyrażania wartości tak istotnych w działalności gospodarczej autor postrzega – ze względu na konieczność przeliczania ich na narodową walutę – jako swoistą niedogodność.

Należy też zwrócić uwagę na ten rodzaj niedogodności, który przejawia się w braku możliwości przewidywania skutków prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności w następnym roku obrotowym. Kwestia dotyczy przedsiębiorców prowadzących działalność na niewielką skalę, a korzystających ze zwolnienia w podatku od towarów i usług. W 2004 r. – dopóki wartość sprzedaży opodatkowanej nie przekroczyła kwoty 45 700 PLN – przedsiębiorca korzystał ze zwolnienia. Wartość przychodów w całym roku podatkowym wyniosła 45 000 PLN. Ze względu na wzmocnienie się kursu polskiego złotego równowartość 10 000 euro gwarantujących zwolnienie w następnym 2005 r., dotyczącą wielkości wartości sprzedaży opodatkowanej za rok poprzedni, ustalono w rozporządzeniu Ministra Finansów na poziomie 43 800 PLN. W tej sytuacji opisywany przedsiębiorca od 1 stycznia 2005 r. ma obowiązek zarejestrowania się jako podatnik podatku VAT. Przedsiębiorca mógł osiągnąć np. wartość podlegających opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług przychodów na poziomie 44 000 PLN we wrześniu 2004 r. Wskutek sezonowości świadczonych przez niego usług jego przychody zwiększyły się do końca roku 2004 tylko o 1000 PLN. Był on pewien, że w 2005 r. również nie będzie podatnikiem podatku VAT i nadal będzie korzystał ze zwolnienia. Równowartość 10 000 euro jest przeliczana na podstawie kursu euro ogłoszanego przez Narodowy Bank Polski na pierwszy dzień roboczy października poprzedniego roku podatkowego, tzn. że przed tą datą nie jest znana wartość przyszlórocznego limitu gwarantującego zwolnienie. Gdyby opisywana wartość była wyrażona w polskiej walucie, niejeden przedsiębiorca mógłby uniknąć takiej zaskakującej go sytuacji.

Ze względu na ograniczony zakres referatu powyższe zagadnienia zostały zaprezentowane w ogólnym zarysie. Niniejszy artykuł ma charakter poglądowy i informacyjny; jest podstawą do analizy, której celem byłaby odpowiedź na pytanie, czy tworzone przez ustawodawców przepisy stanowią barierę rozwoju przedsiębiorczości, czy też są rozwiązaniami prorozwojowymi.

Po wejściu Polski i Czech do Unii Europejskiej wymiernego znaczenia nabierają swobody jednolitego rynku wewnętrznego, zwłaszcza swoboda przedsiębiorczości MŚP. Zapewnia ona prawo do rozpoczęcia działalności gospodarczej na własny rachunek przez obywatela jednego z państw członkowskich na terytorium każdego z pozostałych państw członkowskich wspólnot europejskich oraz prawo do prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne i prawne, a szczególnie do zakładania spółek i przedsiębiorstw oraz do zarządzania nimi (zgodnie z przepisa-

mi obowiązującymi w danym kraju). Podleganie wspólnotowym gwarancjom swobody przedsiębiorczości wymaga prowadzenia w innym państwie działalności za pośrednictwem ustanowionego podmiotu gospodarczego [2, s. 192]. W związku z tym zwiększa się zainteresowanie warunkami prowadzenia działalności w innych krajach. Przedstawiciele MSP bardzo często przejawiają zainteresowanie państwem sąsiednim; a odmienności w rozwiązaniach prawnych z pewnością sprzyjają wyborom i decyzjom o lokalizacji działalności gospodarczej w określonym państwie. Na podstawie niniejszego artykułu trudno byłoby udzielić jednoznacznej odpowiedzi w kwestii lokalizacji przedsiębiorstwa, ale należy zauważyć, że to właśnie różnice uwarunkowań, zróżnicowane ukształtowanie otoczenia biznesowego oraz odmienne przepisy decydują o większej „przewadze” jednego państwa nad drugim, o większej jego atrakcyjności inwestycyjnej, w konsekwencji sprzyjając również ogólnemu rozwojowi przedsiębiorczości.

Literatura

- [1] Akty prawne.
- [2] Cieśliński A., *Wspólnotowe prawo gospodarcze*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2003.
- [3] Jacobs O. H., Spengel Ch., Finkenzeller M., Roche M., *Company taxation in the New EU Member States. Survey of the Tax Regimes and Effective Tax Burdens for Multinational Investors*, ZEW and Ernst & Young, 2003.
- [4] Kurková K., *Konstrukcja ulg podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych w Republice Czeskiej*, [w:] *Finanse i rachunkowość – teoria i praktyka*, red. G. Borys, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 982, AE, Wrocław 2003.
- [5] www.du.cz – strony internetowe w dziedzinie podatków i rachunkowości.
- [6] www.infoportal.cz – strony internetowe dla przedsiębiorców.

SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN POLISH AND CZECH PART OF NEISSE EUROREGION – SELECTED LEGAL AND ECONOMIC CONDITIONS

Summary

Appearance of the new member countries in the European Union created the new reality, among others, for enterprises to function. These are new challenges, chances, but also increased competition and struggle for the market. They will affect mainly small and medium enterprises though they have the biggest predispositions to adjust – to overcome difficulties and take those chances.

The present article focuses mainly on comparison of selected legal and economic conditions connected with running business activity by small and medium enterprises after 1 May 2004.